

Srečko Pavličič

višji knjižničar in predmetni učitelj v. p., raziskovalec lokalne preteklosti, domoznanec in rodoslovec, Pristava 4a, SI-9240 Ljutomer
E-pošta: srecko.pavlicic@guest.arnes.si

Ali ste vedeli, da ...

... Prlekija nima geografskih meja, ampak jo kot svojevrstno celoto opredeljuje govorica, prleško narečje v več pojavnih oblikah? Prepoznamo ga po hitrosti govorjenja, številnih preglasnikih in bolj ali manj monotoni melodiji. Kot posebnost se uporabljata moška glagolska oblika na -o in ženska glagolska oblika na -a, kar uporabljata oba spola, a na različnih lokacijah.

... prleško govorico težko razumejo sosedge, naj bodo na katerikoli strani? Še največ težav jim dela že omenjena melodična monotonost. So pa Prleki izredno sposobni govorne komunikacije in se že od malih nog vsaj za rabo naučijo vse jezike, ki jih okolje zahteva.

... se prleška govorica težko zapiše v katerikoli obliki? Razni avtorji so to velikokrat poskusili, znano je zgodovinsko besedilo iz ranega 17. stoletja in trška prisega iz 18. stoletja, pa ob prebiranju vsebina ne

zveni »po naše«. Še najbolj se je potrudil pisatelj Baukart, a tudi njegove črtice so danes komaj berljive.

... je najdaljša prleška narečna beseda kletvica? Ni sicer huda in vulgarna, a je na tem mestu ne bomo zapisali. Če bi jo, bi morali uporabiti kar 18 črk.

... je najkrajša narečna beseda medmet začudenja, v rabi tudi kot izraz prezira? Zapisali bi ga s samo eno črko, a še ta bi bila preveč. Izgovarja se namreč le polovično. Je sicer slišen, a na poseben način prekinjen soglasnik »h« ob zaprtih ustih in s kratkim, polovičnim izdihom skozi nos.

... tudi v Ljutomeru čas teče počasi, a vendar na uro? Izrek »pod vüro« je namreč stara in skoraj pregovorna domena, kje se dva najdeta, če se želita srečati. In ta ura na mestni hiši še služi namenu.

... je med Ljutomerčani najti vsaj 150 oseb, ki so znane tudi zunaj kraja in Prlekije? Še najbolj zgoščeno so predstavljene v priložnostni publikaciji lju-

Prleški vinogradi, slovenska Toskana, skrajno desno Babji klanec.

tomerske knjižnice, več o njih pa bo treba iskati na drugih mestih.

... je bilo v času, ko je bila fotografija še mlada, v Ljutomeru kar pet fotografij – portretov iz poznega 19. in ranega 20. stoletja. Fotografi so fotografirali tudi okolico, naravo in dogodke. Vse te fotografije so danes bogat zgodovinski vir, še posebej za tako majhen kraj.

... Prlekijo sestavlja kar nekaj geografskih pokrajin? Te so osrednje in spodnje Mursko polje, spodnja Ščavniška dolina, jugovzhodni obronki Slovenskih goric, Ljutomersko-Ormoške gorice, vzhodni del Ptujkega polja in porečja reke Drave.

... je Ljutomer ali v domači govorici »Lotmerk« od nekdanj »metropola« Prlekije?¹ To poimenovanje si je prislužil že kot podeželski trg v 19. stoletju, bližnja okolica pa je prepoznavna kot »osrčje« Prlekije. Kljub mestnemu statusu Ormož ni dosegal tega naziva.

... je današnja cesta med Ljutomerom in Ormožem oziroma približna lokacija ob njej kot naravna zemeljska prelomnica tudi pogoj kvalitete vina tukaj posajenih vinskih trt? Od nekdanj velja, da je vzhodno od prelomnice idealna zemlja za rast vinske trte, zahodno pa je pogojno.

... je Prlekija že stoletja popolnoma kultivirana pokrajina? Tudi težko dosegljive in odročne gozdnote mikrolokacije ali na videz neobdelane pustote so le del počivajočega obdobja zemlje za pripravo gorik ali drugih kmetijskih površin.

... je Prlekija večkrat poimenovana kot slovenska Toskana? Med drugim tudi zaradi vinogradniških teras, ki oblikujejo pokrajino kot neponovljivo lepo. Kot takšna je predstavljena med svetovnimi pokrajinami posebnega videza in pomena. Mogoče bi se morala zato preimenovali kar Toskana ...

... Prlekija ne beleži posebej hudih in zahtevnih časov, ki so velikokrat pestili druga okolja? Še največ hudega je tukaj storil človek s svojim početjem, kajti narava je mila in radodarna, zemlja bogata in plodna, dovolj je vode in lesa, območje pa nikoli ni bilo prenaseljeno.

... so se Prlekije dotaknile vse vojne? Ljudski spomin seže vse do Hunov in Atile, divjih Mongolov, Osmanov in krucev. O prehodu Francozov so znane zgodbe o vinu in topolih, prav tako vpoklicanih in padlih, obdobje 19. stoletja pa po prebegih na »frajščine«.² V »veliki« vojni so bile žrtve v malodane vseh družinah, druga svetovna vojna se je na svoj način nadaljevala s povojnimi poboji, posebno vlogo pa je Prlekija odigrala tudi v osamosvojitveni vojni za Slovenijo.

... je reka Mura stoletja veljala za naravno mejo s Slovenci na nekdanjem Ogrskem, Prekmurci? Pre-

hod čez reko in tovrstni stiki so bili tako redki, da so prebivalci ene in druge strani razvili različno govorico, navade in značaj. Še pesem in glasba sta različni. Stiki med ljudmi so se povečali šele v desetletjih po-vojne Jugoslavije.

... je v Prlekiji tudi nekaj avtohtonih ali vsaj posebnih živali in rastlin? Velja omeniti nekoč tako pogoste loge s stoletnimi panonskimi hrasti. Po marčni revoluciji in treh desetletjih intenzivne sečnje so povsem izginili iz pokrajine. Še bolj pa jih je prizadela nizka podtalnica, ki uniči njihovo koreninsko krošnjo. Edini preostanek hrastovega loga je Park 1. slovenskega tabora v Ljutomeru, drugje rastoče in posamične panonske hraste pa Prleki imenujejo »zgrajoki«.

... je Prlekija tudi izrazito poplavno območje? Voda rek Mure in Ščavnice se ob preobilici dežja ne more več iztekati na Hrvaško, zato poplavi nižje ležeče kraje Murskega polja. Z regulacijami in posegi odvodnjavanja so se ukvarjali že v 17. stoletju, protipoplavne plotove in nasipe »nameti« so arheologi datirali že v 15. stoletje, izkopi odtočnih jarkov »berkov« pa so bili izvedeni v 19. stoletju. Velja rek, da kadar voda priteče do Ljutomerskih skednjev (ti so bili postavljeni izven naselja, severno), takrat Pristavi pišejo.³

... je Prlekija naravno rastišče alpskih – travniških narcis? Ravno zaradi poplav in reke Mure, ki priteče iz gorskega sveta, so se tukaj na nekaterih travniških rastiščih razmnožile narcise. Žal jih je intenzivno kmetijstvo skoraj povsem uničilo, ostanki v Veržeju, v Pristavi in na nekaterih manjših lokacijah ob Muri rastejo poslednji šopi te lepe pomladne cvetice.

... je bilo vinorodno območje Ljutomersko-Ormoških goric sondirano in v smislu kvalitetne zemlje za rast vinske trte raziskano že v 19. stoletju? Od takrat se ve in velja, kateri hrib in vinorodna lega je optimalne kakovosti za katero od vinskih trt, da je vino ne le dobro, ampak tudi bogato kot hranilo.

Poplave so nekoč ogrožale tudi Ljutomer (po l. 1930).

¹ Lotmerk je narečno poimenovanje mesta.

² Frajščine so bile nekatere parcele, kjer je veljala absolutna svoboda brez možnosti uveljavitve kakršnih koli drugih pravnih oblik.

³ Pristava je v tem delu najbolj vzhodno naselje Prlekije in tudi najbolj poplavna vas.

... je vinska trta v Prlekiji prastara rastlina, ki so jo glede na izkope korenin datirali vsaj v rimsko obdobje? Vrhunska vina so od nekdaj znana in tukaj so imeli svoje vinograde najpomembnejši veljaki osrednjega evropskega prostora. S cesarskimi princii in princesami vred. Ljutomerčana so pili tudi na znamenem koncilu v Konstanci 1414, ko so zažgali Jana Husa. Kvalitetno vino iz Prlekije se kot del kulinarčne kulture pojavlja v najstarejših pisnih virih od srednjega veka dalje, z njim nazdravljajo tudi danes na pomembnih dogodkih, na kraljevih dvorih in še kje.

... je verjetno tudi klopotec prleška iznajdba? Kot ropotalo in strašilo za ptiče so ga na drevesa in drugod nameščali že v 16. stoletju, kasneje je dobil današnjo obliko. V Prlekiji klopotec ne ropoče, ampak poje. Lesena kladivca »macleki« so tako spretno rezani, pogosto iz lesa različnih vrst, da ob trku na trapezoidno desko ustvarijo različne tone. Spreten mizar jih zloži v krajšo melodijo, včasih tolčeno v 16 tonih, kar daje klopotcu posebno vrednost. Ljudje radi dodajajo šaljiva besedila, predvsem na račun lastnika takega klopotca. V Prlekiji stoji tudi največji klopotec na svetu. Postavljanje klopotca je družabni dogodek, pospravilo pa sovпада z martinovanjem.

... da so Ljutomerski vinogradniki vino *Ljutomerčan* zaščitili že leta 1937? Razne vinske razstave so omogočale prodajo vina tudi v spremenjenih razmerah po razpadu monarhije. Združen nastop vinogradnikov in blagovna znamka, ki je pogoj za uspeh, sta znani tudi danes.

... je Prlekija dom vseh mogočih dejavnosti in obrti? Poljedelstvo in živinoreja Murskega polja in vinogradništvo bližnjih goric so bili vzrok številnim drugim dejavnostim od sodarstva do kovaštva. Preprodaja vina in mesa je ustvarila pogoje za trgovino, čemur se je pridružilo usnjarstvo in lesarstvo. Stoletja nazaj izpričujejo živahno trgovanje z medom in voskom, iskana sta bila pesek in gramoz kot gradbena materiala, kasneje se je razvilo še opekarstvo. Vsakdanje drobne obrti so druge dejavnosti še dopolnjevale. Tudi danes je sicer kmetijsko področje zelo živahno na področju industrije.

... v Prlekiji živijo Prleki in Prlečke? Tako prebivalci poimenujejo sebe, take jih poznajo drugi. A imena gotovo niso dobili od besede »prle«, kakor to radi razlagajo tisti, ki tukaj nikoli niso bili, ampak je bolj verjeten vzrok poimenovanja hitrost domače govorice in ljudi samih, kadar govorijo, mislijo ali delajo. Takim nemirnim značajem tukaj rečejo tudi »brlek«, kar je malce posmehljivo. Prav taka je še pred desetletji bila tudi beseda Prlek. Zaradi nje je lahko prišlo tudi do pretepa.

... je Prlek razvil prav poseben značaj? O njem je razmišljal in pisal že akademik dr. Anton Trstenjak in še danes drži, da se tukajšnji človek rad družii, je vesele in živahne narave, rad poje, pleše, pije in dobro je, uživa življenje in prelaga obveznosti na naslednji dan. Kljub temu je marljiv, a realen pri razmišljanju, de-

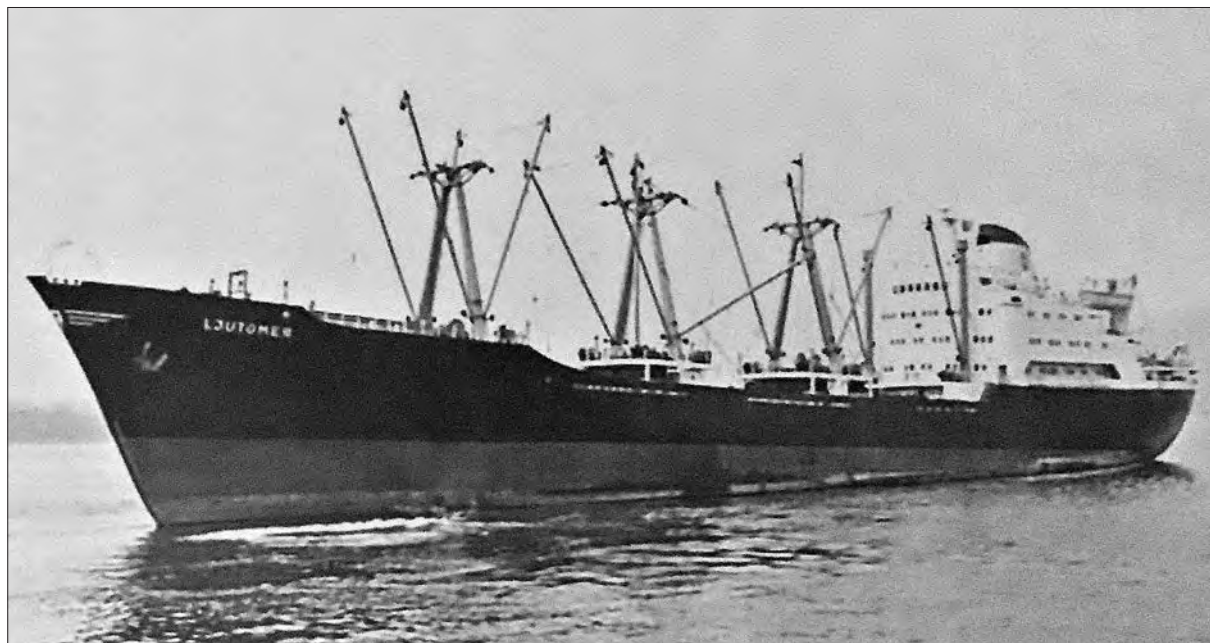
njih in potrošnji. Svojo konkretnost včasih pospremi z glasnostjo, vse skupaj pa se vedno znova konča s šalo in dobro voljo.

... ima Prlekija tudi svojo himno? Kot takšna je obveljala pesem *Dere sen jas mali bija*, ki ima enako melodijo kot štajerska *Abraham ima sedem sinov*. Prleška himna obsega neznano število štiri vrstičnih kitic, šaljive vsebine, igrane in pete na najrazličnejše načine. Imajo pa tudi posamezni kraji »svoje« pesmi, s katerimi se postavljajo pred drugimi.

... da Prleki radi gradijo velike in – prevelike stavbe? Na svojevrstno željo in potrebo po razkazovanju prestiža so opozorili že številni zgodovinarji in strokovnjaki drugih področij. Tudi Ljutomerska župnijska cerkev je stavba, kjer je prostora za več ljudi, kot bi si to predstavljali glede na velikost župnije. Cerkev je nekoč poleg sakralnih vsebin premogla tudi trdno zidan trški stolp, ki je v nadstropju služil za trški arhiv in varovanje trške blagajne. Roparski kruci so leta 1705 predrli obok in iz »šackamre«, kakor so prostor imenovali Ljutomerčani, blagajno ukradli. Arhiv se je ohranil do danes, »šackamra« pa je visoko po kamnitih gotskih stopnicah in za dvojnimi železnimi vrati prav tako na ogled vsem, ki jih to zanima.

Osnovna postavitev: bisernica, brač, bugarija in berda.

Ladja Ljutomer.

... v Prlekiji ob posebnih trenutkih odmevajo zvoki tamburice? Tamburaštvo ima tukaj več kot stoletno tradicijo. Na pojav je vplivalo ljudsko muziciranje na Hrvaškem in Prleki so prevzeli starejši, »farkašev« način igranja, poimenovan po Milutinu Farkašu (1865–1923), ki ga je prvi raziskal in opisal. Glasba se izvaja na lesenih izdolbenih instrumentih z le štirimi strunami in kar štirje godci so potrebni, da nastane »banda«, kakor v teh krajih imenujejo skupino muzikantov. Osnovni instrumenti so bisernica, brač, bugarija in berda. Danes je na Hrvaškem le ena delavnica, kjer takšne tamburice še izdelujejo, skupine iz Prlekije pa so edine, ki tovrstno nesnovno kulturno dediščino ohranjajo.

... je bila po Ljutomeru poimenovana tovorna linijska ladja, izdelana v Uljaniku 1965? V rabi je bila do razreza leta 1988. Zmogla je več kot 8000 reg-ton, v dolžino je merila skoraj 150 metrov, v širino in višino pa nekaj manj kot 20 metrov.

... je nekdane ljudsko žveglanje povsem pozabljen oblika muziciranja? V poznem 19. stoletju je tovrstno glasbo zamenjalo tamburaštvo, kasneje harmonika in drugi instrumenti. Le redki starejši možje še znajo žveglati in preprosto žveglo iz vrbovega lesa in lubja tudi izdelati zgolj z žepnim nožičkom.

... Prleki pojejo tudi štiriglasno? V dvoglasni začetek pesmi postopoma vpadeta tretji in četrti glas, kar naredi zapeto pesem posebej melodično in prijetno za poslušanje. Na prelomu tisočletja so tovrstno petje še gojile pevke (sestre) iz župnije Sveti Tomaž.

... so posebnost Prlekije tudi ljudski plesi? Kakor nekdanja noša so kar podobni onim iz Slovenskih goric in delno prekmurskim ter plesom sosednjega hrvaškega Medmurja. Pa so vendar toliko različni,

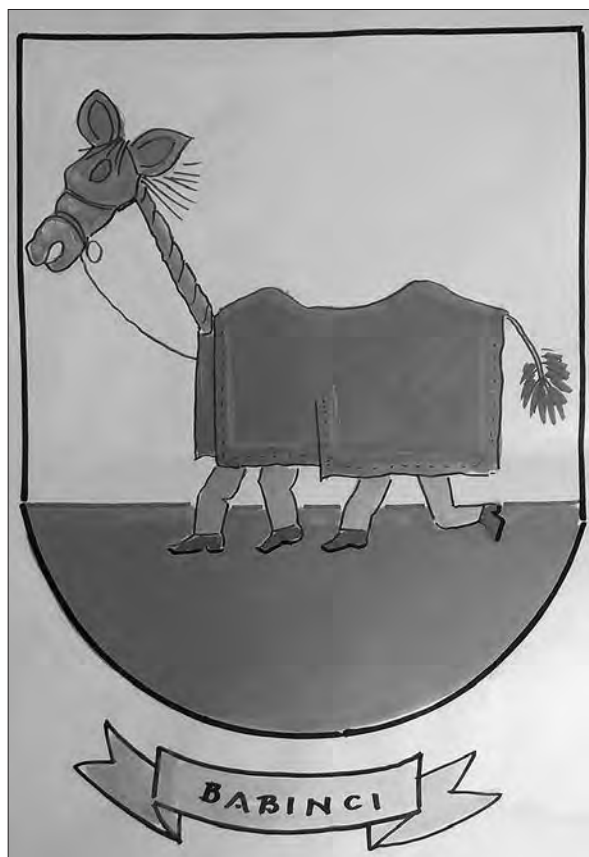
da so prepoznavni kot nesnovna kulturna dediščina Prlekije tudi danes.

... živelj Prlekije predstavljajo prišleki od vsepovsod? Kaj kmalu po prihodu se integrirajo in k uveljavljenemu življenjskemu utripu dajo svojo prepoznavnost. Tu najdemo izrazito nemške priimke kot potomce nekdanjih naseljenih kmetov in tržanov, italijanske in češke, ki so tukaj ostali kot potomci iskalcev priložnosti in dela, množico hrvaških priimkov, ki jih nosijo potomci prebegov pred Osmani in kasnejši priseljenci iz bližnjega hrvaškega Medmurja, priimke slovenskega izvora in druge. Stari arhivski dokument iz leta 1505 omenja več kot tisoč vinogradnikov tega področja, a vsaj 30 odstotkov zapisanih takrat še ni imelo priimka.⁴

... imajo Prleki izrazit stanovski ponos glede svojega porekla in preteklosti rodu? Gre za, rečeno skoraj karikirano, kastni družbeni sistem, kjer se točno ve, kdo je kdo in kaj. Kmet gruntar in vinogradnik kot lastnik goric sta »šla skupaj«. Z njima tudi tržan, meščan ali bogat obrtnik. Želar je bil nižje na družbeni lestvici, prav tako vaški obrtnik, kramar in še kdo. Dninarji, gostači, kajžarji, viničarji in preostali pa so bili svet zase. Med sloji ni bilo porok in ne veliko stikov, spoštovanje se je hitro nehalo, distanca pa okrepila. Utrip teh časov in odnosov je v Prlekiji še čutiti.

... so Prleki verni ljudje, a skoraj nikoli ne pretiravajo? Vzgojeni so v moralno sprejemljive, poštenost jim je vrlina, prav tako druge sorodne lastnosti. Vero spoštujejo, so tolerantni do drugih, a ne pregrevajo in

⁴ Gre za popis vinogradnikov križniške komende Velika Nedelja.

Bajeslovna »rūsa«, šaljivi vaški grb Babincev.

ne poglobljajo tovrstnih vsebin ali stikov. Radi in dobro pomnijo, kdaj, zakaj in kako se je komu zgodilo to in ono in na ta način oblikujejo svoje stališče do pojava in soljudi tudi v bodoče. Vodi jih previdnost pri ukrepih in postopkih, v ekstremnih pogojih pa tudi temu ustrezno reagirajo. Še posebej v medsebojnih odnosih, kamor lahko štejemo tudi omenjeno versko opredeljenost.

... se Prleki ponašajo s šaljivimi vaškimi grbi? Sami so jim nekoč rekli »znameja«, torej znamenja, s katerimi so se kot del naselbinske skupnosti poenotili. Prevodi zgodovinarjev v nemščino so pojav opredelili kot grb (das Wappen), kar se je kasneje prijelo tudi v slovenščini. Gre za rabo predmetov, pojmov, živali ali rastlin na način, ko svojega povečujemo, iz drugih se norčujemo. Posebej rado se je to dogajalo na gostijah in podobnih druženjih, ko so na račun grba gostje bili večkrat v zadregi. Kot primer navedem le, kakšna je recimo MAKOVA JUHA (vaški grb mak), kako izgleda vesel plesalec, ko mu v žep potisnejo POSCANO ŽABO, torej figurico v obliki žabe, napolnjeno z vodo, ki se v nekem trenutku tako obrne, da plesalcu steče voda ravno na pravo mesto, ali kako nagnati že nadležne goste z JUTRANJO ZARJO (grb predstavlja z rdečo ruto prekrito rešeto, za katerim se prižge sveča). In tega ni ne konca ne kraja.

... so nekatere prleške družine imele svoja znamenja, svoje grbe? Pojavljali so se na osebnih pečatih veljavnih posameznikov (meščani, tržani, obrtniki, trgovci, župani itd.), kasneje tudi nad vhodom v hišo. Novogradnje 20. stoletja so pojav popolnoma obšle, skoraj sočasno so izginili tudi stari hišni oziroma rodbinski vzdevki, nekoč tako domači in pogosti.

... je svoj grb imela tudi župnija v Ljutomeru? Gre za lik medveda na »lanci« (verigi), ki sporoča zanimivo zgodbo o izgradnji cerkve, je pa tudi šaljivega značaja. Škoda, da grb ni več v uradni rabi.

... je ljutomerski grb z zmajem, enorogom in tremi križci (danes grozdne jagode) prav poseben in zelo star? Obe bajeslovni bitji imata prastari bajeslovni pomen, trije križci pa v določeni simboliki pomenijo svojevrstno katarzo po boju med enorogom in zmajem, dobrim in zlim. Škoda je, da se je podelitvena listina grba in s tem povzdig naselja v trg izgubila. Gotovo sega tisočletje v preteklost, saj se Ljutomer, kakorkoli besedo razumemo in razlagamo, omenja tako v 13. stoletju kot prej, zgodovinar Slekovec je to postavil še za nekaj stoletij nazaj.

... je Ljutomeru dal ime pesnik ilirist Stanko Vraz? Iz nemškega poimenovanja *Luttenberg* je želel kraj posloveniti, a mu ni najbolj uspelo, o čemer so polemizirali že v njegovem času. Hrvaški začetek -lju se je končal z nemškim koncem -er. Mogoče je staro domače ime *Lotmerk* kar ustrezno, pa je kot tako ostalo v vsakdanji rabi do danes. Po lingvistični razlagi poimenuje lokacijo, kjer se trži, kar Ljutomeru še danes ustreza.

... da za »Lotmeržana« velja človek, ki ima korenine v kraju že več generacij? Vsi ostali krajanji so »le« Ljutomerčani, tržani, danes meščani. Mnogo okoličanov je torej bolj »lotmeržanskih« kot sodobnih naseljencev.

Ljutomerska trška pečata, 1645, 1840.

Domnevni boj s kruci, slika iz leta 1713.

... je Prlekija imela mesto, to je bil od nekdej Ormož? Ljutomer je mesto postal šele z ukazom kralja Aleksandra Karadjordjevića leta 1927. Območje pa je

premoglo še dva trga, Veržej in Središče. Ostale lokacije so bile vasi in zaselki, ki so jih poimenovala neštetna ledinska imena, bolj ali manj prepoznavna še danes.

Pečarjevo kopališče na Globetki.

Ljutomer na razglednici iz leta 1916.

... je Prlekija dežela izobražencev in daleč naokoli znanih ljudi? Uveljavili so se na vseh področjih od gospodarstva, politike do umetnosti in športa. S svojimi idejami so prednjačili pred drugimi in posebej Ljutomer z okolico slovi kot prvi v marsikateri zadevi. Čeprav smo Slovenci v glavnem sledili kranjskemu duhu, je Prlekija sočasno s Kranjsko in Ljubljano oblikovala pesnike, zgodovinarje, pripovednike in dramatike, filmarje, narodopisce, izumitelje in naravoslovce. Danes recimo malokdo ve, da je prvi slovenski album rastlin ustvaril Ljutomerčan Janez Krstnik Flisser, ki je bil študent na graški univerzi že leta 1685.

... da je iz leta 1713 ohranjena oljna slika, ki prikazuje domnevni boj Prlekov s kruci? Na njej izstopa ljutomerski trški župan Gregor Wäreshiz, neumoren borec za trške pravice. Če gre verjeti slikarju, je to najstarejši ohranjen portret kakšnega Ljutomerčana. Fotografija na steklo, ki v srednjih letih prikazuje župana Kosija iz Stroče vasi, rojenega leta 1824, je veliko mlajša, a prav tako velja za posebnost.

... da se Prleki radi pohvalijo s tem in onim? A v nekem boju s četico Osmanov leta 1664 so zmagale Prlečke, torej ženske, na kar še danes spominja Babji klanec nedaleč od Jeruzalema, kjer se je dogodek zgodil.

... je iz neznanega razloga kropec postal krapec? Gre za način priprave pogače iz ajdove moke, ki se prelije s kropom, zamesi, oblikuje, premaže s smetano in skuto ter speče. Zaradi kropa torej krapec, kaj ima pa krap(ec) poleg, je vprašanje zase.

... je prleška tünka, torej v zaseki odležano, dimljeno in pečeno svinjsko meso, specialiteta brez primere? Tudi danes ne mine druženje brez te dobrote, ob dobri kapljici seveda. Prleki ob tem prisegajo na bela vina, ki jih dajejo žlahtne trte. Te so morali v celoti obnoviti ob koncu 19. stoletja, ko so tukajšnji vinogradi popolnoma propadli zaradi trtne uši.

... je v Prlekiji običajno zelo vroče poletje? Zato so se ljudje od nekdaj hladili v vodah, tudi v reki Muri, ki je veljala za nevarno in hladno. Res statistika beleži na desetine utopljenih. Ljutomerčani pa so si privoščili kopališča. Zasebno Pečarjevo na Globetki so ob odhodu leta 1945 minirali nacisti, kopališče na »ribnikih« pa je svoj zaton doživelo ob odprtju današnjega sodobnega bazena v mestu. Sicer pa je okolje znano po termalni vodi in številnih termah.

... je v Prlekiji, v zaselku Pekel, tudi jama enakega imena, kjer so skozi čas nastali kapniki? Resda ne docela takšni, kot so kraški, vendar so lepo oblikovani in med njimi tudi posebnost, kamnite kroglice v kotanjah z vodo. Žal je dostop tako nevaren, da ogled ni mogoč.

... imajo mnogi Slovenci Prlekijo za skoraj eksotično in včasih hudo starožitno deželo, neskončno oddaljeno od centra? Prav stežka se odpravijo v te kraje. Ko pa jih doživijo, so presenečeni in se mnogi radi vračajo. Pravijo, da so se tukaj srečale vse radosti sveta in življenja. In to so zapisali že pred stoletjem.

... ima osrčje Prlekije, torej področje Ljutomera z okolico, zapisano kroniko za skoraj šest stoletij v preteklost? Med drugim posebej omenja vremenske

razmere, naravne dogodke, katastrofe (potresi, ujme, požari, poplave ...) in druge aktualne dogodke za posamezna leta.

... je osrčje Prlekije in s tem posebej Ljutomer bilo nekoč ena od lokacij, kjer so mrzlično iskali in preganjali čarovništvo? Prikazana statistika v muzeju čarovništva na bližnjem gradu Riegersburg v Avstriji nas opominja ne tiste neslavne čase. V Prlekiji se je odvijal tudi zadnji čarovniški proces v letih 1744 do 1746, ko so Veržejci za vsako ceno in kljub zaščiti oblasti hoteli svoji sotržanki zažgati na grmadi.

... na tem mestu ne bi želeli ponavljati, kar je o Prlekiji že podrobno povedano in zapisano? Kremlj, Vraz, Miklošič, Schreiner, Grossmann, Tr-

stenjak, prvi slovenski tabor, ljutomerski kasač, prva samopostrežna trgovina ..., vse to je znano, a vedno znova je vredno spomina.

... s tem naštevanjem in predstavitvijo verjetno ne bi prišli na konec, če tega ne bomo storili zdaj? Takšna je Prlekija danes, takšna je bila in se verjetno tudi v bodoče ne bo veliko spreminjala. Šla bo vstric s časom, a oblikoval jo bo človek, Prlek. Ob njem pa močna in zanesljiva ženska, prava Prlečka. In ljudje so tisti, ki ustvarjajo življenje, ga krojijo in nazadnje oblikujejo v zgodovinski zapis. S tem pa je zgodba zaokrožena.